Melléklet a Szabad Szó 14. számához. Budapest, 1907. Mart 28. (April 11.)

VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanţi pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna“ acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacţia şi administraţia: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó“, VII., István-ut 67. sz.

Fraţilor!

Cine-i frate adeverat: acela abonează şi cetesce „Voinţa Poporului“. Cine vrea mântuirea poporului sĕrac, păşesce în şirul luptătorilor nostri. Cine luptă pentru drept, pâne şi bunăstare, — asteaptă indrumare dela „Voinţa Poporului“. Cine vrea o lume, o viaţă mai bună, cetesce „Voinţa Poporului“, să vază drumul şi scopul.

Dar mântuirea vine numai atunci, dacă fie-care barem cu cît de puţin ie parte în zidirea acelei societăţi, în care nu va fi serăciă, nedreptate, nu vor fi domni şi servitori, ci egalitate şi frăţietate.

Noi suntem sĕraci. Bani, ca să facem din „Voinţa Poporului“ foaiă politică, n'avem. „Vointa Poporului“ dară apare ca annex la foaia nostră măghiară şi aşa o căpĕtă numai abonenţii aceleia, ca membrii A l i a n ţ e i ţ ĕ r e s c i p e n t r u a p ă r a r e a l u c r ă t o r i l o r. Chiar din aceasta cauză Voinţa Poporului nici nu sĕ poate abona. Fraţii Români sunt dară constrinşi, ca să fiă membrii Alianţei, ca aşa apoi să poată capĕta foaia noastră, care de altcum nu se poaţe abona. Datorinţa aceasta e datoria fie-cărui frate. A l i a n ţ a ţ ĕ r e a s c ă p e n t r u a p ă r a r e a l u c r ă t o r i l o r şi de alt-cum ajută membrii sei, aşa că lucrătoriul cu minte îşi ţine de datoriă sfântă chiar în interesul seu a se înscrie în Alianţa noastră.

Cum merge înscrierea, cum poţi deveni membrul Alianţei noastre minunată mai toţi sciţi şi cari n'ar sci au să se întoarcă la noi trimitând o carte pe adressa:

„SZABAD SZÓ“
Budapest, VII., István-ut 67. I. 8.

Dare de samă despre activitatea de un an al Alianţei ţĕresci pentru apărarea lucrătorilor.

In zuia, cînd se adună în oraşul Turkeve esmişii poporului, datorinţa conducerei e să dee samă despre activitatea sa dezvoltată până acum şi despre speranţele, ce le are în viitor. Deja cu ani am gândit spre aceea, ca ţăranii ţĕrii să-i întrunăm într'o Alianţă puternică, ca aşa mai bine să putem luptă pentru p â n e, p l a t ă m a i m a r e ş i d r e p t u r i — ce li se cuvin fie-cărui om. Căci bine a sciut fiesce — care, ca ţăranii părăsiţi numai aşa pot lupta cu succes, dacă unindu-se cu fraţii sei, luptă o r g a n i z a ţ i. Dar mult timp a trecut, până-ce A l i a n ţ a ţ ĕ r e a s c ă p e n t r u a p ă r a r e a l u c r ă t o r i l o r, a cărei înfiinţarea a decis deja congresul ţinut în Szalonta-Mare, şi-a putut începe activitatea sa. Deja în anul 1905 am aşternut statutele Alianţei guvernului de atunci şi trecu o jumĕtate de an sau şi mai bine, cînd statutele noastre a luat la cunoscinţă şi guvernul. Noi eram p r i m i i, cari cu zĕl şi suflet am luptat pentru Alianţă. Numai după noi — după un timp de jumĕtate de an — au înfiinţat J a k a b o k a n y i s t i i sindicatul lor cu scopul de a j e f i u poporul sĕrac şi a nimici munca noastră frumoasă, ce am desvoltat pentru şi în interesul poporului sĕrac.

In adunarea din Kaba ţinută în anul 1906 luna Ianuarie în prezenţa esmişilor alor 103 comune cu însufleţirea cea mai mare s'a înfiinţat în urmă Alianţa. C a a p o s t o l i au mers esmişii din Kaba în întreaga ţeară vestind lumii intregi bucuria cea mare, că s'a născut mântuitorul sĕracilor: Alianţa ţĕrească pentru apărarea lucrătorilor.

Munca conducerei la început era uriaşă. N'am avut nici un ban. Un frate adeverat a declarat, ca banii de lipsă la început el va imprumuta fără camătă. Iar de alta-parte conducerea partidei social-democrată reorganizată încă a declarat, că din resputeri va sprijini Alianţa gingaşă. Şi din bunătatea partidei 60 de agitatori au mĕrs în întreagă ţeară să înfiinţeze grupe locale.

Necuzurile.

In fie-care zi din 5—6 comune au venit scrisori, că şi ei vreau să înfiinţeze grupa locală. Am avut dar lipsă de oameni, cari cunosc administraţia şi baiurile Alianţei. Oamenii partidei ne-au ajutat şi acum. Zîua şi noapte necunoscênd osteneală, foame, necaz au lucrat în întreaga ţeară cu însufleţirea cea mai mare. I n c h i s o a r e, b â n t u i a l a gendarmilor de cîte ori a suferit fie-care!

De alte parte era necaz foarte mare, că grupă locală numai pe adunare generală s'a putut înfiinţa. Şi domnii fibirei din 10 de 5-ori, barem de 5-ori n'au dat îngăduială spre adunare. Dar totuşi no,

am învins. Sufleţirea agitatorilor era nespus de mare, nu o putut învinge nime.

Apoi s'a început lucrurea popii, notoriuşului în comună, cari ne suduiau şi ne denunţiau. Şi poporul ici — colo credea. Că în decurs de o lună n'a vĕzut rezultat, ş'a pierdut speranţa. Dar nici aceasta nu ţinu mult tîmp. Incât am putut, deja la început am ajutat fraţii nostri. Sfat juridic ajutor de lipsă în foarte multe cazuri am dat.

700 de grupe.

Contra necazurilor, piedecilor, ce ne stăteau în cale la finea anului 1906. am avut deja 600 de grupe şi acum, cînd scriem şirele aceste înu mult lipsesce din n u m ĕ r u l 700. E adeverat, că multe g r u p e n u l u c r ă, dar noi sperăm, că şi aceste — vezînd munca celoralalte, v o r r e i n v i a.

Starea materială nu-i cea mai bună. Suntem în anul prim şi aşa e lucru natural. Tipăriturile, mobiile, munca gigantică al organizarei au costat bani foarte mulţi. E lucru imbucurător, că în luna Ianuarie mulţi au plătit datoria lor, aşa că datoria Alianţei luând în vedere spesele mari se poate spune d e f o a r t e m i c ă.

Şi cu falǎ putem spune, că şi în decursul unui sîngur an am ajuns rezultate mari, mai ales în ce privesce imbunătăţirea plăţii lucrătorilor. Fiesce-care om bine scie, că pe tîmpul seceriuşului plată lucrătorilor într'o summă c u 24 m i l i o a n e d e c o r o a n e e r a m a i m a r e, d e c î t î n a n u l t r e c u t. Atîta adus organizarea în anul prim. Dacă n'am putea ajăta alt rezultat, acesta sîngur ar fi destul, ca toţi lucrătorii să vie sub steagul nostru.

Mijlocirea de lucru.

Conducerea Alianţei cu multe spese a făcut tipărituri spre scopul mijlocirei de lucru. Dar ori cît de folositor să fiă mijlocirea de lucru, de sine s'înţelege în privinţa aceasta numai acele grupe au putut ajunge rezultat, unde grupa e puternică şi are membrii în numer mare. Sperăm, că pe viitor în fie-care grupa va fi deja mijlocire de lucru.

Formular pentru contracte de seceriş.

Credem, că tuturora a fost spre folos conducerea centrală cu acel fapt, că la fie-care grupă a trimis astfel de formulare, comunicândul tot-odată şi în foaia Alianţei. In urma acestor formulare au rĕmas din contractele de seceriş condiţiunele acele, cari până acum au fost spre ruşinea lucrătorilor.

De sine s'inţelege, că noi n'am voit ajunge pe odată tot. Mai bine purtăm grijă de fraţii nostri, ca J a k a b o k a n y i s t i i fără de suflet, cari au voit să aţiţă poporul ve o grevă (strájk), ca aşa să pierdă venitul seu întreg. P u ţ i n m a i o d a t ă, c ă a ş a a j u n g i m a i d e p a r t e. Acesta era principiul nostru.

Sfat juridic.

Cel mai mult lucru a avut centrul cu sfatul juridic. In anul trecut in 927 de cazuri am dat sfat, până cînd 57 de fraţi ne-au cercetat în persoană. Necazul era, că în multe cazuri atunci s'au întors la noi, cînd a trecut deja vremea apellării.

In multe locuri am făcut biblioteci. Şi cu aceasta ocaziune rugăm conducerea grupelor locale ca-unde stau la rînduială mijloacele materiale de lipsă, să înfiinţeze biblioteci.

Controlarea.

Controlarea grupelor locale s'a întêmplat în rînd. Necaz era, că une-ori pe o Dumineca şi din 28—30 de locuri au cerut orator şi controlor. Incît am putut, am trimis. Spesele de tren încă ne costeau summă foarte mare.

Atacurile şi persecutarea.

De sine s'înţelege, că posesorii nu tăceau şi au făcut tot posibilul în contra noastră. Mai în fiecare zuiă au mers în deputaţiă la ministru, nu cerênd alta, decît să nu ne lese a lucra şi să ne imprăstie grupele. Acesta încă nici el n'a avut cutezanţă să facă. Inzădar a fost tot. Noi trăim, lucrăm şi vom lucra. Şi de vom ţine şi mai departe la olaltă, nu va fi putere, care să ne sdrobească, şi speranţa noastră: A l i a n ţ a ţ ĕ r e a s c ă pentru apărarea lucrătorilor va fi şi mai mare şi mai puternică.

Rescoala ţăranilor din Moldova şi România.

Pe neaşteptate sĕ lăţi în întreaga Europa vestea tristă, că în Moldova ţăranii s'au revoltat şi fără cruţare omoară şi despoaiă mai ales jidovii. Scirile prime vorbiau numai despre o rescoală mai mică atentată mai ales în contra jidovilor, cari iau în arindă partea cea mai mare al pămîntului. Din aceasta cauză foile antisemite din Ungaria vorbiau despre jefuirea, ce fac jidovii pretotindenea şi foile civile scriau în aşa mod, că sîngura cauză rescoalei sunt: jidovii.

Noi sciam cauza adeveretă, dar am asteptat. Am scint, că nu numai jidovii, dar toţi aceia, cari au dominii mari — şi-au tras asupra lor ura şi pisma ţĕranilor sĕraci şi jefuiţi. Bine am sciut, că nu numai jidovii, dar şi alţii fără distincţiune de neam şi religiune trag pielea de pe poporul sĕrac şi bine am sciut, că rescoala aceasta va fi şi mai mare şi o vor simţi şi aceia, cari la început cu gură mare au strigat: jidovii sunt de vină. Noi am avut drept. Poporul, ţăranii la început n'au avut cutezanţa să atacă şi pe alţii. Dar vezînd, că jidovii o pot despoia, fără ori-ce bântuială — de odată au avut deja cutezanţă şi după arindaşi au venit şi posesorii, ba chiar şi numai ei.

Asta-i roada jefuirei şi lipsei scolilor. Neegalitatea claselor doară nici într'o ţară nu-i aşa de mare, ca chiar în România. Faţă de 4 milioane ţărani sĕraci, ca şioarecele bisericei — stau câţi-va mii de boeri, ca posesori mari. Ţăranii abia au ceva pămînt. A $^4/_5$ parte al pămîntului e în mânile boerilor, cari trăesc cu craii dând pămîntul în arindă, mai ales jidovilor, cari plătesc mai mult şi iau în arindă parcele mai mare.

Ţăranii abia trăesc din zi în zi. Cu meseriă nu sĕ ocup, căci de seclii sunt socotiţi la pămînt.

Dar pămînt n'au. Nici în arindă. Boerii nu dau pămîntul în arinda în parcele mai mici. Nu e de mirat dară, dacă amăricuinea ţăranilor erupe într'o rescoală, ca cea de acum. Ei sunt de vină şi mai ales rîndul de azi social.

Dar că rescoală ţăranilor umblă cu omoriri, fără de cruţare faţă de femei şi copii neapăraţi — nu e la loc şi e de aspru judecat. Dar nici în acesta nusde vină ei, ţăranii jefuiţi, ci cîrma şi rîndul lor social. In loc, ca să aibă şi să institue scholi, în cari să înveţe poporul, ţin o armată falnică. Din banii aceia ar putea face atîţea scholi, că n'ar fi prunc de ţăran, care să nu sie ceti şi scrie, şi care să nu aibă ideeă despre omeniă. Şi aşa învăţând şi ceva carte, la caz de rescoală n'ar comite crudelităţi, cari fac dovadă, că ţăranii din Moldova n'au simţ omenesc.

Apăsarea şi jefuirea are rezultat. Dacă apăsaţii nu mai pot suferi, amăriciunea erupe. Cum şi în ce mod, să-şi bată capul aceia, carii mai cu seamă sunt de vină.

Rescoala s'a început în Botoşani. Conducětorul lor e prefectul din Botoşani numit Vasescu. Persoana lui era cauza, cu rescoală fu aţiţată mai ântâiu numai în contra jidovilor Vasescu anume e antisemit mare, nu-i poate suferi. Şi fiind-că în anul trecut în cercul Botoşani un jidov avu mai mare arîndă, decît el — (şi el fiind arîndaş mari) el a aţiţat ţăranii în contra jidovilor. E posomoritor, acest lucru, dar arată cît de mare a fost amăriciunea poporului, că chiar pe cuvintele acelui om, care mai inainte şi el l'a jefuit, s'a revoltat. Rescoală apoi tot s'a lăţit şi acum, cînd scriem şirele aceste arde nu numai în Moldova ci şi România.

Guvernul conservativ în frunte cu Cantacuzene ne putênd face nimic în contra rescoalei, a abzis. Abzicerea fu primită şi regele Carol a denumit de ministru-prezident conducătorul liberalilor pe Dimitriu Sturdza. Guvernul nou face tot posibilul, ca să impedece lăţirea rescoalei. De-ocamdată fără rezultat. Unii spun, că chiar liberalii în frunte cu Sturdza erau aceia, cari au aţiţat rescoala numai pentru aceia, ca aşa apoi să ajungă la putere. Dreptu-i, ori ba, noi nu scim. Drept atîta, că în România sună puscile cătanilor şi omor sutele ţăranilor, cari încă nu remân datori şi unde pot şi află nici ei nu cunosc cruţare.

Adeveruri sociale.

O zicală ungurească spune: „Spunem, cine-s prietinii tei şi eu ţi-voi spune, cine esci tu". Noi socialdemocraţii din zicala această vechiă am făcut una nouă şi mai simplă:

— „Spunem un n u m ĕ r, şi eu ţi-voi spune, cum trăesci, cum e traiul teu. Şi acest numĕr e: **plata ta zilnică.**"

Da frate, plata aceasta pentru tine e totul — casă, pămînt, pâne etc. Căci aceasta te hrănesce, din aceasta ai pânea ta de toate zilele. Plata aceasta e poruncitorul teu, aşa zicênd Dumnezeul teu. Afară de aceasta n'ai nimic pe acest pămînt. Din aceasta trăesci, pentru aceasta trăesci.

Scii dară frate, din ce trăesc? D i n n i m i c a. Şi pentru ce trăesci? P e n t r u n i m i c a.

Nici o mere nu poţi mâncă, să nu rupi o parte din plata ta. N'ai casă, n'ai cuib, unde să te retragi. Numai din plata ta iţi poţi cumpăra. Din pămîntul, care-l lucru, n'ai parte.

Sîngur străzile şi căile îţi stau dechise. Chiar ca şi cânelui fără de gazdă.

Da lumea ta întreagă frate e: plata ta. Prin aceasta ajungi la pâne şi cît de mare e plata ta, aşa ai de mâncat.

Dacă ai plată mare: mânci pâne moale, albă, bei vin şi bere şi ai parte în bunătăţile lumii. Ai însă plată mică, vai de ţine; e bine, dacă mânci pâne neagră şi poţi bea apă rece. Şi dacă n'ai plată, n'ai ce mânca, esci impins în lumea mare, n'ai casă, unde să te odichnesci, suferi continuu.

Invaţă dară frate, că afară de plata ta, n'ai nimic. Domnii doară cu mare graţiă îţi vor permite, să lucri pentru ei. Dacă nu: poţi piere de foame.

*

Da aceea scii frate, că cum se poate, ca unul dacă lucră, are ce mânca, dacă nu — piere de foame. Celalalt iară nu lucră nimic şi totuşi trăesce, ca un crain. Ca şi cum blidul acestuia s'ar umple de sine. Intr' adever sĕ umplă din truda celoralalţi. Amêndoi fierbi la aceeaşi foc — la **muncă,** care dă viaţă, căldură şi hrană. Şi totuşi blidul e doue feluri.

Omul are lipsă nu numai de cap şi mâni, — căci dacă numai aceste ar fi de lipsă, ar avea o stare bună, neputênd lua dela el aceste — numai moartea. Dar omul are lipsă şi m i j l o a c e d e m u n c ă, f e r, lemne, pămînt etc. Chiar ca şi acela, care vrea să fierbe, are lipsă: de blid, foc şi hrană! Şi dacă fiesce-cine ar avea aceste, n'ar suferi lipsă nime. Dar nu-i aşa! Unul n'are pămînt, celalalt iară are prea mult. Şi dacă cel dîntâui vrea să trăiască; e constrins să meregă la celalalt rugându-l.

Lasă-me să lucru la tine, pe pămîntul teu, fiă ca lucrător, fiă ca arindaş, numai dăm lucru, din ce să trăesc.

Şi celalalt trage folos din starea amară a acestuia şi pămîntul, care el singur nu-l poate lucra, ca să aducă roadă, imprumută celuialalt dând acesta jumĕtatea sau şi 2/3 parte din roadă. Iar dacă-i numai lucrător, nu capătă numai 2/10 părţi sau şi mai puţin. Şi numai pentru aceea, că unul n'are nimic, iar celalalt are mai mult, decît i-ar trebui.

Şi aşa să umple blidul celora, cari nu lucră nimic. Aşa-i, că poporul trăesce în mizeriă şi sĕrăciă! Şi e dar, şi blidul celalalt sĕ umple prin m u n c ă g r e a, d a r prin munca altora. Baza, fundamentul, la tot cazu e m u n c a. Numai că unul are mijloacele de lucru, celalalt nu.

Şi aşa s'întâmplă, că şi unul şi altul vrea să fierbe, dar b l i d n'are numai unul ş el nu-ţi imprumută alt-cum, numai dacă umpli masa lui cu totfeluri. Unui dară fierbe, iar celalalt mâncă.

Şi rîndul acesta social se numesce: dreptate?!

Starea politică.

Pace, domnii deputaţi după muncă cea grea merită odihnă. Nu-i vorbă! In lumea politică domnesce dară linisce, dar după Pasci — aşa se aude — naţionalistii Români se pregătesc pe o dispută mare în contra proiectului de lege despre scholi.

Impăcarea cu Austria nici — cum nu merge. Ministrii din Austria au plecat din Budapesta fără rezultat. Ce se petrece în chiesţiunea aceasta, nime nu scie pozitiv. Atîta-i drept, că în urmă trăgănirei efectele austro-ungare au pierdut din valoare. Noi asteptăm!

Adunarea generală din Turkeve.

In ziua Pascilor unguresci ţinea Alianţa ţerească pentru apărarea lucrătorilor adunarea sa primă generală. 'Conducerea Alianţei dădu samă despre activitatea sa de un an. Darea de samă în general se poate ceti tot în numĕrul aceasta.

La adunare au partiţipat 144 de comune cu 198 de esmişi nitrei ei mulţi Români. Cît mare e înfluinta Alianţei în întreaga ţară, cît de mare e însufleţirea pentru ea, mai plauzibil arată numerii de sus.

De preşedintele adunării generală fu ales frate Mezőfi, cine în vorbirea sa frumoasă a făcut de cunoşcut darea de samă al conducerei. Tot odată cu cuvînte aspre a critizat purcederea ministrului de interne, care cu tot-feluri de mijloace vrea să Impedece alcătuirea grupelor locale.

După-aceea s'a început dispute despre darea de samă al conducerei. După vorbirea mai multora darea de samă fu primită şi conducerei centrală fu votat incredere.

Dintre proiectele aştcenute adunării generală de cea mai mare însĕmnătate e proiectul despre înfiinţarea secretariaţilor din provinţi. Lucrul el de mare ponderozitate pentru aceea, căci astfel Alianţa poate desvolta activitate mai mare. Grupele locale se vor imparte în cercuri mai mari şi în fruntea unui cere vor sta secretari, cari fiind mai aproape de faţa locului, vor putea da mai inte ajutor.

După adunare era banchet mare, la care au participat 600 de persoane. Nu putem lăsa fără amintire bunătatea fraţilor din Turkeve, cari tot posibilul au făcut, ca fraţii să aibă tot, de ca au lipsă.

Despre proiectele celalalte mai în detail vom scrie în numĕrul nostru următor.

Adunare. Fraţii din Apatelek in 22 Marţie au ţinut adunare, la care din partea centrului din Budapesta fratele Hymes a d svoltat şi a esplicat scopurile Alianţei. Insufleţirea era mare.

CRONICĂ.

Lupi flămânzi. In urma gerului aspru din iarna aceasta haitele de lupi sporite foarte mult şi chinuite de lipsa de nutriment, s'au năpustit ziua în ameaz asupra satelor sfâşiind tot ce le venia în cale. Astfel intr'o comună din miezul munţilor Tatra a năpădit de curând o haită de lupi flămânzi şi au sfâşiat pe uliţă nouă oameni. Au pătruns într'o casă a cărei uşă era deschisă şi au rupt in bucăţi pe bărbatul şi nevasta din acea casă. Intr'o altă curte au sfâşiat o femee şi un copil. Groaza a fost mare. Fiarele sălbatice au fugit din sat după ce s'au săturat.

Grevă generală in Elveţia. In cantoanele Vedeyn-Montreux şi Lausanne s'a declarat greva generală.

Greva este pusă la cale de propaganda anarchistă. In Lausanne guvernul cantonului a dispus, ca oraşul să comandeze miliţie pentru apărarea oraşului.

— **Nenorocire de tren.** Nenorocirile de tren să ţin lanţ. Intre Gyala şi Vedres Géza au deraiat trei vagoane dimpreună cu locomotiva. Locomotiva şi primul vagon s'au răsturnat, locomotiva s'a implântat in pământ. Foc istul şi-a perdut viaţa, maşinistul s'a fost răn t grav, iar conducătorul mai uşor. Din Seghedin s'au trimis două trenuri cu medici, lucrători şi instrumente de ajutor intru ajutorarea celor ne orociţi. Abia după o muncă incordată s'au intors trenurile dimpreună cu o sută de călători, la staţia din Seghedin unde ii aştepta un public foarte numeros. Cauza nenorocirii ar fi, că cineva a scos scoabele dela şini.

PIAŢA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu, maja m. cel mai frumos	15 cor. 60 fil.	
" " " mijlociu	15 " 20 "	
" " " mai slab	14 " 90 "	
Secara, maja m. dela	12 cor. 65 fil.	— 12.95
Orz, " " "	12 " 30 "	— 12.90
Cucuruz, " " "	12 " 50 "	— 12.70
Ovăs, " " "	14 " 80 "	— 14.20

II. Producte.

— Preţurile sunt socotite după 100 kilogr. şi in bani gata. —

Unsoare de Porc, dela	142 cor.	— 143 cor.
Slănină, "	110 "	— 115 "
Cartofi, "	2 cor. 70 fil.	— 4.60
Spirt, "	42.50 cor.	— 43 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	124—125 fileri kilogramul
Tineri	129—132 " "

Tipografia Ranko Milics, Budapesta, IX., Tompa-utca 14.